

“L'ètica empresarial a les organitzacions sanitàries i socials”

Begoña Roman, doctora en Filosofia i professora de la Facultat de Filosofia de la Universitat de Barcelona (UB), va fer la conferència inaugural a la III Jornada Associativa de La Unió sobre l'ètica empresarial a les organitzacions sanitàries i socials. En la seva intervenció, Roman va voler destacar la importància que té que des d'una entitat com La Unió es treballi amb especial interès en l'ètica empresarial a les organitzacions del sector.

La doctora en Filosofia va començar la conferència explicant que, en entorns vertiginosament canviants i moralment plurals, cal més ètica que moral; més ciència que mera consciència; i interdependència més que independència.

Per què cal parlar d'ètica empresarial a les organitzacions sanitàries i socials?

actualment els agents de canvi no són els individus ni els estats, sinó les organitzacions. És per això que cal que les entitats integrin l'ètica empresarial. Tal com va exposar, hi ha quatre tipus d'ètica: la cívica, la d'organització, la professional i la personal, i cal conciliar-les totes. Per exemple, l'ètica organitzativa permet prendre decisions com a responsable d'un hospital i no com a individu. Cal reivindicar l'ètica cívica i la d'organització per davant de les altres, ja que, quan es prenen decisions en l'espai públic, s'han de prendre tenint en compte conceptes com dignitat, justícia i qualitat total.

La professora de la UB va puntualitzar que l'ètica cívica i organitzativa, per motius d'educació, no és una de les quals es té més en compte. I va afegir que no hem après sobre aquesta ètica, no estem acostumats a tenir-la en compte, no entenem l'organització com un agent responsable i, a més, tenim una manca de consciència de l'ètica organitzativa dintre del marc de l'ètica cívica. Per tot això, es tenen més en compte l'ètica personal i la professional.

En un altre ordre de coses, Roman va defensar que la Responsabilitat Social Corporativa (RSC) vol dir no només rendir comptes a l'Estat, sinó que també s'ha de fer amb els grups d'interès o stakeholders. És per això, va continuar, que les empreses del sector salut i social han de rendir comptes amb tota la societat: pacients, col·legues, altres entitats, etc. I va recordar que no hi ha cap negoci que funcioni sense confiança.

En la conferència, la doctora en Filosofia va destacar que les empreses són grans agents de canvi i va classificar de manera col·loquial les organitzacions empresarials en tres tipus: les mafioses, de les quals no en va voler parlar; les autistes, que són aquelles que treballen molt bé però que s'obliden de per a qui treballen; i les responsables, que són les que rendeixen comptes econòmics, ecològics i socials.

Roman també va assenyalar que, en els últims 50 anys, la Medicina ha canviat molt més que en tota la seva història, gràcies a la revolució biotecnològica. A més, va dir que en les organitzacions sanitàries i socials la lògica assistencial i la gerencial no es poden mantenir més per separat. Tal com va puntualitzar, l'ètica de l'organització és també gerencial, en el sentit d'implicar la gerència, o no és organització.

Una de les màximes que Begoña Roman va repetir al llarg de la seva intervenció és que tenim el deure moral de ser intel·ligents i de ser eficients.

En un apartat més centrat en l'organització en relació als treballadors, va comentar que cal repensar millor l'economia i la lògica assistencial de les organitzacions sanitàries i socials, perquè són organitzacions de professionals. Roman va especificar que les organitzacions sanitàries i socials estan majoritàriament integrades per treballadors de "coll blanc", que són aquells que acostumen a fer feines que requereixen una alta formació. És per això, va dir, que cal invertir en tècnica, formació i recerca; ja que s'ha d'aconseguir que el professional d'aquestes organitzacions sigui gestionat de manera diferent al treballador "de coll blau" (terme que fa referència a treballadors amb un altre tipus de bagatge com operaris o mecànics).

Continuant amb la gestió dels treballadors, la professora de Filosofia va alertar del perill de que els responsables d'organitzacions sanitàries i socials facin de "pastors de gats", en una clara metàfora del professor Manel Peiró, relacionada amb la impossibilitat de fer pasturar els gats. Tal com va explicar, en les organitzacions del sector s'ha educat als professionals per actuar per si sols, com autònoms lliberals. Però el que cal realment és "treballar en una orquestra simfònica" –perquè les organitzacions sanitàries i socials són grans organitzacions– i, a vegades "com un grup de jazz" –volent dir que, molt sovint, és necessari improvisar–.

Begoña Roman va posar èmfasi en la necessitat que les organitzacions sanitàries i socials siguin més democràtiques i participatives, on els professionals també formin part de la presa de decisions, concepte que va relacionar amb la justícia.

En la seva intervenció, Roman va assenyalar que cal un nou concepte de les organitzacions sanitàries i socials com a empreses i, alhora, també és necessari un nou concepte d'empresa. I va apuntar a l'existència de "l'anorèxia del poder", que fa referència al rebuig al poder que, a vegades, pot afectar als professionals de la empresa, per la idea generalitzada de que el poder corromp, una idea que no permet fer bona feina, perquè cal assumir la responsabilitat de manera proporcional al coneixement..

Com es pot desenvolupar l'ètica empresarial a les organitzacions sanitàries i socials?

A la segona part de la conferència, Roman va explicar que l'ètica empresarial a les organitzacions sanitàries i socials s'ha de desenvolupar mitjançant codis i comitès que vagin més enllà de la imposició d'unes normes; d'auditories ètiques que permetin rendir comptes i ser conscients de les coses que no s'han fet; i a través de les bones pràctiques. Pel que fa a aquest últim aspecte, les bones pràctiques, van ser descrites per l'experta en Filosofia com aquelles que ho són concertades, col·lectives, dialògic(?) -avaluades, escrites i compartides. I, sobretot, que són bones perquè així es considera, tant per al que la rep com per al que la fa.

A part de destacar que cal que algú dinamitzi l'ètica dins de les organitzacions, Begoña Roman va exposar que les memòries corporatives han de recollir tant el que s'ha fet bé, com el que s'ha fet regular i el que no s'ha fet. Segons va dir, aquestes publicacions s'han de realitzar amb honestetat, demanant disculpes quan hi ha coses que no s'han fet bé.

Qui ha de desenvolupar l'ètica empresarial a les organitzacions sanitàries i socials?

En la tercera part de la ponència, Roman va deixar molt clar que l'ètica va de dalt a baix, de manera que ha de ser impulsada des de les direccions de les organitzacions; però va matisar que no funciona si la trinxera no s'hi apunta, així que cal la implicació de tots els treballadors. Segons va indicar, no interessa un líder que només sigui carismàtic, també cal que cregui en la causa, i, a més, va destacar que és molt important tant la persona com l'equip.

La professora de Filosofia va apel·lar a la reflexió intergeneracional i interrelacional, i va comentar que, quan en l'entorn actual tothom pensa el mateix, això vol dir que algú no pensa.

Per acabar, Begoña Roman va recordar la necessitat de treballar units, per aconseguir una llarga vida per al projecte i per a l'organització, ja que les persones marxen, però l'organització continua. I, finalment, va dir que hem de ser capaços de no discutir tant i d'actuar més, tocant de peus a terra, amb humilitat, ben organitzats i molt atents a les necessitats socials.